

Tosama

KAKO V PRVEM TROMESEČJU

Pisati poročilo o poslovanju in ne razpolagati z ustreznimi podatki, je problematično, vendar bom kljub temu skušal ustreči zahtevi uredniškega odbora našega glasila in vsaj v grobem prikazati nekatere pomembnejše elemente našega poslovanja v prvem četrtletju letošnjega leta.

Že samo dejstvo, ki je vedno bolj poudarjeno, da še vedno poslujemo pod neposrednim vplivom protiinflacijskega programa oziroma ukrepov, ki jih je Zvezni izvršni svet sprejel 15. novembra 1987, nas usmerja v ugotovitev, da so pogoji poslovanja ne-normalni, sprti z vsako, še tako primitivno ekonomsko logiko in da bodo tudi posledice temu primerne. Kako naj si sicer razlagamo, da so cene naših izdelkov še vedno popolnoma zamrznjene, cene surovin in repromaterialov, ki sicer zapadajo pod iste ukrepe zvezne vlade, pa so se samo v mesecu marcu v povprečju povečale za 18,6 %.

To pa je samo eden od pomembnih elementov, ki vplivajo na gospodarsko uspešnost poslovanja, saj ne smemo pozabiti stokratno povečane stroške obresti na kredite, povečane obresti iz dohodka in osebnih dohodkov, rast cen uvoznih surovin pa tudi vedno močnejše in zaradi inflacije razumljive zahteve delavcev po primerni rasti osebnih dohodkov.

In kaj, oziroma, kakšne poslovne rezultate na osnovi navedenega lahko pričakujemo ob tromesečju?

Ni treba, da smo pesimisti, vendar kljub temu nas realna ocena postavlja pred dejstvo, da rezultati ne bodo vzpodbudni. Ob tem pa bomo ponovno ugotovili, da sicer dobro delamo, da ni zastojev zaradi pomanjkanja surovin in repromaterialov, da nam v proizvodnji celo manjka delavcev, in da tudi zaloge končnih izdelkov niso problematične, kar pomeni, da tudi prodajamo razmeroma uspešno.

4650 TOSAMA

Vendar moramo biti v oceni poslovanja realni in ugotoviti tudi naše slabosti. Na osnovi razpoložljivih podatkov iz mesečnih poročil za meseca januar in februar ugotavljamo, da planskih ciljev ne dosegamo ne v proizvodnji in tudi ne v realizaciji ter izvozu.

Zaostajanje za planom je predvsem v otroški konfekciji in mikalnici. Glavna razloga sta, da še nismo uspeli uspešno prodati vseh razpoložljivih kapacitet na novi liniji za netkano blago in da še vedno ni v polnem obratovanju obnovljena linija za proizvodnjo hlačnih plenit SAMO.

Nova linija za netkano blago sicer dobro deluje, nekoliko je še težav pri doseganju ustrezne kvalitete. Z vgraditvijo dodatnih elementov v to linijo in z uporabo uvoženih surovin se je kvaliteta izboljšala in pri tujih kupcih so na preizkušanju vzorci, katerih kvaliteta naj bi odprla pot na zunanje tržišče. Pri prodaji netkanega blaga na domačem tržišču pa ugotavljamo določeno nazadovanje, kar je vsekakor posledica nenormalnega stanja na tržišču.

Prenovljena linija za proizvodnjo hlačnih plenit SAMO še vedno ni usposobljena tako, da bi dajala pričakovane rezultate. Problemov je več, predvsem pa še ne razpolagamo z ustreznimi materiali pa tudi nekateri rezervni deli so nujno potrebni za menjave.

**Prvomajsko srečanje Tosamovcev
bo v nedeljo, 1. maja.**

**Vabljeni vsi člani kolektiva,
upokojenci in štipendisti.**

V primeru dežja bo srečanje 2. maja

Predhodna ugotovitev, da je izpad v proizvodnji netkanega blaga in hlačnih plen, glavni razlog za nedoseganje plana, potrjuje ugotovitev, da bi bil letni plan za meseca januar in februar presežen, če bi bila proizvodnja in prodaja teh dveh izdelkov na planu.

Glede na to, da sta omenjena izdelka tudi v finančnem smislu zelo pomembna, je njun izpad v proizvodnji tudi glavni vzrok zaostajanja v doseganju plana prodaje in plana realizacije. Zato je vsekakor nujno, da se pričete akcije za odpravo težav pri proizvodnji in prodaji teh izdelkov pospešeno nadaljujejo.

Če še enkrat na kratko omenim prodajno področje, potem je pomembno naslednje:

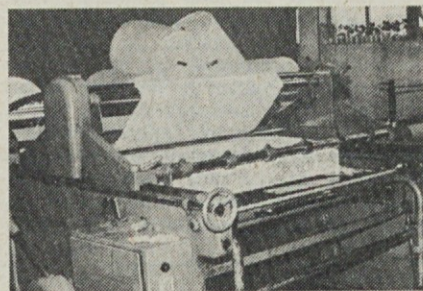
— kot v preteklih letih so tudi letos prisotna določena nihanja v prodaji. Ugotavljamo, da je bila prodaja v januarju in februarju razmeroma tekoča (razen netkanega blaga in hlačnih plen), medtem, ko je prodaja v mesecu marcu slabša, kar je glede na to, da je marec zadnji mesec obračunskega obdobja razmeroma normalno.

— Še vedno je prisotno (na žalost vedno bolj) nesolidno obnašanje konkurenčnih delovnih organizacij. Kupci — trgovci, pridno izkoriščajo odnose v naši grupaciji, in so zato nenasitni pri zahtevah o bonitetah, ki jim jih moramo nuditi proizvajalci (povečani deleži stroškov prodaje, visoki odstotek kassaskontov, dolgi plačilni roki, konsignacijska prodaja, sovlaganja, ipd.).

— Vedno močnejša je bojazen, da bo izdelkov, ki jih imamo v našem proizvodnem programu na tržišču vedno več in preveč.

Izvedeli smo, da je v zaključni fazi nova tovarna v Prizrenu, pojavlja pa se zahteva Saniteksa, da postavi lastno tovarno za proizvodnjo vate.

Od drugih področij poslovanja, poleg že navedenih, naj omenim še področje financiranja. Problem tekoče likvidnosti je stalen in se stopnjuje. Zaradi stalnih podražitev je vrednost zalog vedno večja in zato tudi višina

denarja, vezana v zaloga, raste. Poleg tega, je zaradi že omenjenega odnosa trgovine, tudi vezava denarja v terjatvah do kupcev vedno večja. Ogromen je tudi obseg menižnega plačevanja in dosega že preko 70 % celotnega prometa na relaciji TOSAMA — trgovina.

Precejšnja intenzivnost je na razvojnem področju. V bistvu lahko rečemo, da sta letos za nas absolutno prednostni dve investiciji — zamenjava kotla in rekonstrukcija kotlovnice ter izgradnja novega proizvodnega objekta.

Nabava kotla je v teku, v izdelavi pa so projekti za rekonstrukcijo kotlovnice. Ta investicija nas bo stala cca 1,2 mlrd din.

Za nov proizvodni objekt smo se, kot je znano, odločili zaradi dveh razlogov, to je, zaradi dejanskega pomanjkanja proizvodnega prostora in zaradi zahtev predpisov, ki določajo pogoje za proizvodnjo pomožnih zdravilnih sredstev. Trenutno je stanje naslednje:

Imamo pozitivno mnenje Republiške komisije za oceno investicij, investicijski program je v strokovnem ocenjevanju na Inštitutu za ekonomiko investicij pri Ljubljanski banki, v kratkem bo izbrana DO, ki bo izvajala strokovni nadzor, v Uradnem listu Slovenije je objava za pridobitev ponudb izvajalcev investicije, vodeni so številni razgovori o zagotovitvi finančnih sredstev za investicijo, komisija, ki je zadolžena za pripravo in izvedbo investicije v TOSAMI dela na ažuriranju in popravkih projektne dokumentacije in investicijskega programa, pridobljena je lokacijska odločba in zbirajo se potrebna soglasja za pridobitev gradbenega dovoljenja.

Uvodoma sem omenil, da je ta članek pisan v času, ko še ni na razpolago podrobnih podatkov o poslovanju v obravnavanem obdobju. Zaradi tega so informacije bolj opisne, podrobnejše poročilo bo izdelano takoj, ko bo to možno, vsekakor pa še pred koncem meseca aprila.

Edvard PETERNEL, ing.

Izvoz — uvoz

ČIMVEČ IZVOZITI

Prvo tromesečje je za nami, zato je že znano, kako smo začeli poslovno leto. Če pogledamo zunanjetrgovinsko dejavnost vidimo, da z uvozom slabo kaže. O stanju na področju izvoza-uvoza je vodja službe **Janez Rozman** povedal:

»Po rezultatih v prvem tromesečju zaostajamo po gospodarskem načrtu, saj je izpolnitev plana izvoza komaj 65,5 %-na. Vzrok temu je izpad izvoza gaze, vate, netkanega blaga, hlačnih plen in kompres. Za gazo, ki jo izvažamo v Italijo nismo dobili izvoznih licenc, dograjevali smo linijo netkanega blaga zaradi utrjevanja prečne trdnosti, stroj za hlačne plenice še vedno ne daje zadostnih količin, izvoz kompres pa je padel zaradi neizpolnjevanja pogojev po GMP.

V februarju in marcu se je izvoz nekoliko povečal, vendar je izpad v januarju prevelik, da bi dosegli plan.

Pogoji GMP nam pomenijo veliko oviro. Zaradi njih smo morali zmanjšati plane. Izgubili smo dva največja kupca kompres iz zahodne Nemčije Hartmana in Labo. Doslej smo izvozili mesečno za 70 — 80 tisoč dolarjev kompres, zato se izpad še kako pozna. Razliko skušamo nadomestiti s povečanim izvozom gaze in rezanih ovojev. Skušali bomo zadržati marčno dinamiko, to je 500.000 metrov netkanega blaga in 9000 paketov hlačnih plen. Če nam to uspe, bomo v polletju lahko izpolnili plan. Iščeemo nove trge, zaenkrat smo uspešni z Nizozemsko, pridobili smo novega kupca v Malmöju na Švedskem,

poslali smo dvanajst ponudb za SAMO plenice, odgovorov pa še nismo dobili. Povečali smo tudi izvoz filtrov in sicer v Sudan. V Libijo bomo izvozili za 263.000 dolarjev rezanih ovojčev in ortopedskih kap. Libija se je sicer v preteklosti izkazala za nezanesljivega plačnika, vendar pa smo z ostalimi proizvajalci iz grupacije in

izvoznikom Jugohospitalijo dosegli za plačilni pogoj akreditiv (zagotovitev plačila). Trudimo se izvoz povečati na vseh področjih po naših najboljših možnostih. Od izvoza je namreč odvisno, koliko bomo lahko uvozili prepotrebnih surovin. Pri tem nas močno ovira devizna zakonodaja, ki nam daje samo 50 % razpolagalne pravice

od sredstev izvoza. Zato pričakujemo letos za približno dva in pol milijona dolarjev minusa, ki ga bomo pač skušali nadoknaditi na razne načine »po ovinkih«. Imamo za 4,7 milijona dolarjev letnih zahtev za uvoz, od tega dva milijona za najpomembnejšo celulozo. V polletju pričakujemo spremembo devizne zakonodaje, za katero upamo, da bo za nas ugodnejša.»

Inšpektor v Tosami

Pri komercialnih pogodbah, kjer so proizvodi za izvoz, je pogost zahtev, da prevzema pošiljke Jugoinšpekt, kot zastopnik mednarodnih prevzemnih kontrolnih poslov.

Tako prihaja v Tosamo že vrsto let inšpektor Boris Goluh. Največkrat po naročilu za prevzem cigaretnih filtrov, ki se izvažajo v Sudan, Tanzanijo in SSSR, občasno tudi za druge proizvode.

V jutranjih urah je nenajavljen prihod inšpektorja znak, da bo z njim potekal večji del dneva v preverjanju laboratorijskih meritev, ogledu pakiranja izdelkov, kontroli tekoče proizvodnje in pisanju zapisnika. Ker inšpektor nima v svojem delokrogu le izvoznih proizvodov Tosame, temveč tudi iz drugih tovarn npr. Mure, IBI, Sladkogorske itd., si ustvari svoje izkušnje o poslovanju in nivoju kvalitete izdelkov, čistoči podjetja in

pristopu ljudi, ki prihajajo z njim v kontakt v proizvodnih prostorih. Po besedah inšpektorja se urejenost poslovanja tovarne prične že pri sprejemu vratarja. Čistoča dvorišča, proizvodnih prostorov, sodobno opremljen laboratorij, vsklajene komercialne pogodbe med proizvajalcem in kupcem, so naslednji vtisi o proizvajalcu, pri katerem bo prevzemal pošiljke in odgovarjal zanje tudi na sodišču v primeru nesoglasij ali sporov. Zato je njegovo delo temeljito, z leti pa pridobi tudi na medsebojnem zaupanju, da so npr. proizvodi cigaretnih filtrov izdelani v 10 kakovostnih karakteristikah (premeru, propustnosti, trdoti, teži, okroglini, dolžini, rezu, lepljenju, pakiranju, količini).

Iz dnevnih laboratorijskih meritev oceni kakovost izdelanega proizvoda, primerja deklarirane in dejanske izvozne zahteve ter se po ugotovitvi,

da so filtri izdelani v mejah toleranc, ki so predpisane za vsak parameter posebej, napoti v proizvodni prostor.

Pravilno nameščene etikete, pravilno vezje kartonov, lepo zloženi kartoni, napravijo zopet ugoden vtis. Ob neki taki priliki, ko je pregledoval palete kartonov je omenil, da je šel v neko firmo z italijanskim kupcem, ki je dejal: »Veste, še vse bi bilo s temi vašimi proizvodi. Ampak, ko v svojem skladišču pogledam dostavljeno robo takoj vem, katera je jugoslovanska. Že pakiranje je malomarno. Mene zadovolji le tak izdelek, da vidim ravno črto, ko pogledam po vsej dolžini skladišča«. Če je poleg kvalitetne vsebine važna za izvoznika tudi estetska embalaža, se mora ta zahteva upoštevati, kajti slej ko prej se dogodi, da kupec ob ugodnejši ponudbi stornira pogodbo s starim dobaviteljem in posledice so znane: iskanje novega partnerja za nakup, zmanjševanje proizvodnje, manjši priliv denarja... itd.

Ker se inšpektor zadrži dalj časa v proizvodnji zaradi preverjanja napisane etikete, preverjanja količine in izboru vzorca za kontrolo na preskok, se dogodi, da se nabirajo opazovalci, ki spremljajo potek inšpektorjevega dela. Ob pripombi: »No, takih, kot ste vi pa pri nas nismo nič veseli« je spravilo inšpektorja v dobrodušen nasmeš z odgovorom: »To pa rad verjamem«, čeprav je kmalu nato dejal, da v IBI-ju težko opaziš delavca, ki bi prišel opazovat inšpektorja, ampak vsak še naprej opravlja svoje delo.

Ko inšpektor zapre mapo z zapisnikom, ki vsebuje izjavo o proizvajalčevem jamstvu, da je nekontrolirana količina filtrov iste kvalitete kot kontrolirana s strani inšpektorja, ki jo je izvršil na preskok in ko vzame svojo črno torbo, je izvozna pošiljka potrjena za odpremo. »Dobro delajte« je njegov pozdrav, kajti že čez mesec dni, včasih tudi prej, bo zopet prišel prevzemati novo, upajmo, kvalitetno izdelano količino proizvodov.

Vida Vodlan

Vsako potovanje v tujino me bolj ali manj vznemiri, še posebno pa to velja za Koroško. Nehote sem pod vtisom pisanja o Slovencih na Koroškem.

Naš obisk Celovca je bil sicer povezan s strokovno problematiko naše tovarne, vendar pa je zaradi nekaterih dogodkov povezan tudi s prijetnimi občutki.

V Celovec

Premor med dvema predavanjima smo izkoristili za kratek, a prvi letošnji sprehod po tplem in sončnem, lepo urejenem mestu. Napisi nad trgovinami so pogosto razodevali slovenski izvor lastnikov trgovin. Naši prazni žepi in prazne trgovine brez

kupcev, sicer pa polno založene, vse to je na nas delovalo sproščujoče. Če že mi ne moremo kupovati, kaj ni krasno, da tudi Avstrijci ne morejo — pa še prazniki so blizu.

Kolega iz Sladkogorske je povedal, da v Mariboru Avstrijci v soboto kupijo »vse živo« v trgovinah in na tržnici. Zato smo še mi zavili na celovško prazno tržnico. Pokramljali smo

s prodajalko — kar po domače in — zanimivo, tudi v kapitalističnem Celovcu ljudje radi kupujejo revat, ki mu mi pravimo regrat.

Prvi stik s predstavniki družbe »HAGO« (Handelsgeellschaft) v lepi zgradbi v središču mesta je bil tudi prijetno domač. Sprejeli so nas namejani mladi nameščenci v pojoči slovenski koroški govorici, seveda pa smo jih mi najprej po domače pozdravili. Kasneje smo izvedeli, da je soustanovitelj firme »HAGO« združena slovenska papirna industrija, ki je pozitivni konvertibilni izvoznik in zavzema deseto mesto med jugoslovanskimi izvozniki z deležem 1,47 % celotnega konvertibilnega izvoza. Dober gospodar se mora pokazati tudi na tujem trgu, zato je ta ustanovitev razumljiva. Na čelu družbe je tov. Kočbek, prodorni bivši direktor in ustvarjalec Sladkogorske, ki nas je tudi prijazno prišel pozdravit.

Udeleženci strokovnega srečanja smo bili razvojniki iz petih slovenskih delovnih organizacij: Djuro Salaj Krško, Papirnica Količevo, Sladkogorska Sladki vrh, Muflon Radeče, Tosama Vir.

Prostore firme »HAGO« je najela družba MTG za predavanje strokovnjakov Finncella. Finncell je prodaj-

na organizacija za vso industrijo lesne pulpe Finske, ki združuje 25 tovarn. Skupaj z ostalo lesno industrijo ustvarja 40 % finskega izvoza, zato je vsestransko odlično organizirana. Od celotne proizvodnje 1,4 milijona ton celulozne pulpe izvozijo 1,1 milijona ton na vsa svetovna tržišča tudi v ZDA, SSSR, Evropo, medtem ko Jugoslavija porabi skromnih 1280 ton. Jugoslavija in z njo Slovenija ne izdeluje zadosti celulozne pulpe za svoje potrebe, zato ponudba kakovostne in cenene celulozne pulpe navdušuje. Tako ponudbo z vsemi tehničnimi podrobnostmi so predstavili strokovni predavatelji O. Nickull, M. Piekkari ter T. Holmas.

To je CTMP (kemična celuloza pulpa) s trgovskim imenom SPHINX in v Tosami imamo z njo že dobre izkušnje.

Ima naslednje prednosti:

1. Skoraj 20 % je cenejša od kemične, ki jo uporabljamo sedaj.
2. Pri predelavi porabi manj energije, zato povzroča tudi manj hrupa.
3. Ima večji specifični volumen telesnosti.
4. Povzroča manj hrupa.
5. Ima daljša vlakna (zato jedro plenice ali vložka bolj drži skupaj).
6. Ima manj smole, zato bolje vpija.

Edina slabost, če to sploh je, pa je njena rahla rumenkasta barva.

Ta celulozna pulpa, ki je izdelana po novem postopku v povsem novi tovarni, ki je začela redno delati 1986 leta ni primerljiva z nekdanjo termomehanično celulozo ali mešanico kemične in termomehanične celuloze, sploh pa ne z lesovino. Uporabna je za izdelavo puhaste celulozne pulpe za enkratno uporabne izdelke, kot so vložki in plenice, za premazne in oplaščene papirje, kot je npr. silikonizirani papir, za tanke tissue papirje in tudi za lepenco brez vonja. Skandinavski države, pa tudi Nizozemska in Belgija, katerih tržišče tudi obvlada švedska družba MOELNICK, uporablja samo CTMP celulozno pulpo, saj je tudi onesnaževanje okolja pri izdelavi CTMP mlajše, kakor pri izdelavi kemične celuloze. Da je Moelnick pri tem uspešna družba v tekmovanju na svetovnem trgu kaže dejstvo, da je kupila največjo francosko družbo za izdelavo plenice PE-AUDOUCE, ki obvlada polovico francoskega trga. Nedvomno je tudi kakovost in nižja cena CTMP omogočila Švedom doseči večji profit, ki so ga usmerili z nakupom Peaudouca — v osvojitev novega trga.

Viljem Dolenc ing.

VPRAŠALI STE

1. Plačilo za bolniško odsotnost, ki je posledica nesreče pri delu, naj se uredi tako, da bo nadomestilo OD 100 %.

ODGOVOR:

Po samoupravnem sporazumu o uresničevanju zdravstvenega varstva je po določilih 32. člena Samoupravnega sporazuma, nadomestilo osebnega dohodka za čas odsotnosti z dela zaradi bolezni enaka znesku kot če bi delavec delal.

Ta omenjena osnova iz prvega odstavka pa se po določilih objavljenih v Uradnem listu SRS št. 1, mora zmanjšati za 10 %. Tako, da je osnova za izračun nadomestila znesek, ki bi ga delavec prejel, če bi delal, zmanjšan za 10 %.

Dejansko nadomestilo pri posameznem delavcu pa znaša:

— 75 % osnove za prve tri delovne dni odsotnosti z dela in za ves čas odsotnosti zaradi nege obolelega ožjega družinskega člana.

— 80 % Osnove od četrtega do tridesetega delovnega dne odsotnosti.

— 90 % Osnove za primere odsotnosti, ki trajajo več kot trideset delovnih dni.

— 100% osnove za poklicne bolezni, poškodbe pri delu.

Po mnenju iz Republiške zdravstvene skupnosti je osnova tudi za odsotnosti z dela zaradi nesreče pri delu znižana, medtem ko je mnenje iz Komiteja za družbeno planiranje v občini, da se osnova ne znižuje od zneska, ki bi ga delavec prejel če bi delal.

Zagotovljeno je tudi pismeno stališče v zvezi s to problematiko. Do uskladitve teh nejasnosti se bo nadomestilo v zvezi s poškodbami pri delu obračunavalo tako, kot je sprejel delavski svet, torej je osnova za izračun nadomestila zaradi poškodb enaka znesku, ki bi ga delavec prejel, če bi delal.

nikov v gospodarstvu Ljubljana, ki bi lahko bila tudi stališča katerekoli sredine.

Ustavni amandmaji naj bi bili temelj sprememb in izboljšav našega družbenega sistema, ki bi omogočile premagovanje kompleksne družbene krize, v kateri smo se znašli. Ugotavljamo pa, da so za kaj takega povsem neprimerni, saj po eni strani vsebujejo določbe, ki nas bodo še globlje potisnile v krizo, po drugi strani pa ne vsebujejo nobene določbe, ki bi omogočila oblikovanje odprte in svobodne postindustrijske družbe.

Zato menimo, da predlaganih amandmajev ni mogoče izboljšati z nikakršnim dopolnjevanjem in da jih je treba v celoti odločno zavrniti.

Takšno stališče društva izhaja iz naslednjih kritičnih mnenj in predlogov:

1. Predlog amandmajev k Ustavi SFRJ ima vse siceršnje značilnosti naše zakonodaje, vključno z nekonstentnostjo in protislovnostjo. To je **nomoteknično slab izdelek**. Na nekaterih mestih so združene določbe, ki ne spadajo skupaj. Amandmaji so pisani v jeziku, ki je poln brezpomen-skih fraz in ni razumljiv le laikom, temveč celo pravnikom. Resnična javna razprava o dokumentu, ki ga večina državljanov težko razume, ni možna.

2. Z nekaterimi posamičnimi rešitvami v predloženih amandmajih se je mogoče strinjati. Zlasti velja to za tisti del, ki se ukvarja z gospodarskim sistemom. Žal pa so tudi ta

Pomisleki zoper ustavna dopolnila

O ustavnih dopolnilih je bilo izrečenih že nič koliko besed, na vseh mogočih ravneh. Iz razprav veje neprikrito nezadovoljstvo, ki bo v končni fazi moralo imeti ustrezen epilog. Jasno je, da dopolnila, kot so nam

predložena, niso sprejemljiva. Upamo lahko le na razumnost tistih, ki jih bodo sprejemali in sicer tako, da bodo kritično pretehtali več kot ume-stne pripombe.

Zanimiva so stališča Društva prav-

- dopolnila polna praznega besedjenja o tržnem sistemu in izhajajo iz zmotnega prepričanja, da je tržni sistem možno vzpostaviti z normiranjem. Tržni sistem je značilna sfera uveljavljanja posamičnih interesov, zato je izvedljiv le s svobodno uveljavitvijo le-teh.
3. Ustavni amandmaji močno razširjajo **centralizirano** vodenje na mnogih področjih, kar nasprotuje smeri razvoja v najnaprednejših družbah. Nekateri predlogi pomenijo tudi resen korak nazaj glede avtonomnosti republike oz. naroda (izobraževanje, hierarhija zveznega in republiškega predpisa, urejanje sodišč in tožilstev, državna uprava, javno obveščanje, davčni sistem...).
 4. Ključno vprašanje, ki ga ne rešujeta niti veljavna ustava niti predlog amandmajev, je **domneva svobode**. Nesporemljiva je ustava, ki ne izhaja iz svobode posameznika. Ta svoboda je lahko omejena le zaradi interesov skupnosti, vendar skupnost pri tem ni absolutno merilo pravice, saj obstaja zaradi svobodnega posameznika. Svojevrsten anahronizem je, da se morajo državljani socialistične dežele bojevati za nekaj, kar je v demokratičnih meščanskih družbah že zdavnaj samo po sebi umevno.
 5. Predlog ustavnih amandmajev **utrjuje enosmerno ideologizacijo jugoslovanskega političnega sistema**. Značilen primer za to je XXXIII. amandma, ki določa, da najmanj polovico delegatov v Zveznem zboru sestavljajo delegati s področja materialne proizvodnje. Ta fetišizem materialne proizvodnje je ideološki arhaizem in slaba vstopnica za družbo 21. stoletja. Hkrati pa smo pripravljene odstopiti od ideoloških zavor, če gre za trdne valute: tujece postopoma a zanesljivo postavljamo v ugodnejši položaj od lastnih državljanov pri investiranju kapitala in opravljanju gospodarskih dejavnosti (amandma XII).
 6. **Temelji političnega sistema** v Jugoslaviji bi morali biti:
 - dejanski politični pluralizem, z jasno zagotovitvijo svobode govora, združevanja in javnega nastopanja ter svobodo tiska
 - enakopravnost vseh lastninskih oblik
 - enostaven sistem družbenega odločanja z ukinitvijo delegatskega sistema, ki je s svojo posrednostjo in večstopnostjo le orodje v rokah tistih, ki smejo biti politično organizirani in v katerem se izgubljajo neposredni interesi tistih, katerim naj bi sistem odločanja služil. Odločanje mora v največji možni meri temeljiti na neposrednosti (volitve, referendum, neposredna zakonodajna pobuda državljanov...). Povsod, kjer je mogoče, uveljaviti osebno odgovornost;
 - civilna družba kot od države neodvisna sfera uveljavljanja in

dividualnih in skupnih interesov
 — suverenost republike (naroda); na zvezo se prenašajo le izrecno dogovorjene zadeve; zavarovati je treba različnost kulturnih dediščin

- neodvisnost sodišč
- pravica do stavke...

7. Pri urejanju **gospodarskega sistema** mora biti ustava skrajno kratka, saj mora izhajati iz že omenjene **načelne svobode vseh dejavnosti v družbi**. Le tako je možno vzpostaviti tržni sistem. Omejitve v interesu delovanja skupnosti naj bodo le na ozko določenih področjih (okvirna organiziranost gospodarskih subjektov in njihov položaj v pravnem prometu, urejanje monetarnega sistema, stabilnost trga blaga, vrednostnih papirjev in delovne sile, zagotavljanje upravičenj, ki izhajajo iz različnih oblik lastnine, zagotavljanje pravnega reda, njegovega delovanja in izvršljivosti, financiranje zadovoljevanja skupnih in splošnih družbenih potreb (davki, javne službe, druge skupne in splošne zadeve) ipd.).

8. Nekaj pripomb v zvezi s postopkom:

Pravniki opozarjamo na enostran-

sko sestavo uradnih teles, ki so v dosedanjem postopku obravnavala ustavne amandmaje. Sestavljen so skoraj izključno iz članov ZK, kar zagotavlja, da spremembe ustave ne bodo prinesle **dejanskega političnega pluralizma**, ki je eden od prvih pogojev za svobodno, demokratično in perspektivno družbo.

Pravniki **odklanjamo prepoved razpravljanja o temeljih političnega sistema**, ki se občasno dokaj neposredno razglša na vseh koncih Jugoslavije, včasih celo v obliki neprikritih groženj s sankcijami. Razpravljati (tudi) o temeljih politične ureditve v okviru razprav o ustavi je popolnoma legalno angažiranje, ki v demokratični državi ne more biti vnaprej omejeno z »večnimi in nespremenljivimi temelji skupnosti«.

Republiška ustava mora biti odraz suverenosti republike oziroma naroda, zato predlagamo, da se **najprej izdelajo republiške ustave** in šele nato zvezna (to ne izključuje možnosti predhodnega medrepubliškega usklajevanja). V zvezni ustavi mora biti jasno in neposredno urejena pravica do odcepitve, kot edino jamstvo za svobodno združevanje v federaciji.

Kako živijo naši upokoјenci

Naši upokoјenci živijo zelo različno; nekateri dobro, večina pa je takih, da se komaj preživljajo. Tako pač, kot vsi drugi, ki »uživajo« zasluzeni pokoj in prejemaјo nizke ali celo z dodatkom zajamčene pokojnine. Ampak o tem ne bi pisala, kajti o naši usodi odločajo na višji ravni, mi pa se razveselimo le takrat, ko slišimo za kakšno povišico, pa čeprav gredo cene že korak pred nami.

Predstavi la bi vam rajši naše upokoјence, ki so bolni in morajo nekateri prav zato živeti v domovih za starejše. Zaradi tega smo se na odboru KU odločili, da ob priliki 8. mar-

ca obiščemo najbolj bolne, torej tiste, ki ne morejo priti na naša srečanja ali izlete. Vemo pa, da so med upokoјenci še taki ali celo hujši primeri, zato vas prosimo, da za te javite kar tov. Vladki, saj želimo, da akcija spremljanja socialnih primerov in obiski bolnih članov tečejo skozi celo leto.

Obiske bolnih sva opravili z Vido Juteršek. Najtežje bolni so seveda v domovih počitka, izmed njih pa je v domu najdalj Pižem Janez. Ko sva mu govorili o tovarni in kako smo včasih skupaj delali, je z nasmehom ali solzo v očeh dal vedeti, da se ra-

Kljub vsem težavam pa se upokoјenci radi poveselijo

zumemo. V domžalskem domu počitka je tudi Minka Dolinar, že več kot leto dni. Vesela je bila najinega obiska, še bolj pa jo veseli, ko jo njeni čez vikend vzamejo domov. Tudi sedaj že pokojna Pavla Nakrst je bila takrat v domu, pa zanjo nisva vedeli in sva jo iskali na njenem domu. Makso Slapar sva obiskali v kranjskem domu počitka. Vesela in žalostna obenem so taka srečanja, ko se pogovarjaš s svojimi nekdanjimi in celo mlajšimi sodelavci. Pa je že usoda tako hotela, da ne morejo v domačem kotičku preživljati jeseni svojega življenja.

Na domovih pa sva obiskali Angelco, Tinči, Regino, Dragico, Tinco, Cirila in moravsko Pavlico ter našo najstarejšo upokojenko Fani Pohlin. O čem vse smo se pogovarjali in obujali spomine na tiste davne čase, ko

smo se v Tosami še vsi poznali, je težko opisati. Vsak je odkril svoje težave, povezane z boleznijo itd.

Pozno sva končali z obiski, a če sva s tem razveselili le katerega izmed njih, je vse poplačano.

Morda še par besed o delu Kluba upokojencev. Mislim, da mora biti pri klubu prvenstvena naloga socialna dejavnost. O tem in razporeditvi finančnih sredstev se bomo zmenili na seji, ki bo enkrat v aprilu. Prav tako se bomo morali dogovoriti, kam letos na izlet. Če ima kdo kakšen predlog, naj ga sporoči kar Vladki. Radi bi šli v tako smer, da bo vsaj večini ustreženo.

Ker se bliža praznik dela, 1. maj, v imenu upokojencev želim delovni organizaciji Tosama še v bodoče veliko delovnih uspehov.

Ivanka Ogorevc

O Mladini...

Osnovna organizacija ZK je obravnavala tudi aktualno družbeno-politično problematiko v luči stališč P CK ZKJ in P CK ZKS, ki jih je izzvalo pisanje predvsem Mladine in nekaj drugih, zlasti manjših publikacij v Sloveniji.

Po temeljiti razpravi je OO ZK Tosama sprejela stališča, ki smo jih izoblikovali ob teh dogodkih:

1. Podpiramo proces demokratizacije, ki je prisoten v Sloveniji, ker smo mnjenja, da se skladno z razvojem proizvodnih sil mora primerno preobraziti tudi družba brez izrazitih ideoloških zadržkov.
2. Mladina in drugi časopisi pišejo o tabu temah, odpirajo nov način razmišljanja in s tem silijo tudi družbo k večji kritičnosti, tako za preteklost, kot tudi za sedanjost in prihodnost. Vse trditve morajo biti po kodeksu novinarske etike in argumentirane. Prav tako tudi reakcije na določena pisanja ne smejo biti čustveno obarvane, neargumentirane in kar je še slabše, posplošene.
3. Ne dovolimo tudi, da bi ta zadeva zmeglila temeljni pro-

blem naše družbe — krizo v gospodarstvu. To mora biti temeljna preokupacija in se ne bomo dovolili motiti z obrobniimi dogajanj, ki so rešljivi predvsem po pravi poti.

4. V celoti se strinjamo z vodstvom ZKS, SZDL in sindikatom, ki podpirajo proces demokratizacije, ki je s simpatijo sprejeta med delovnimi ljudmi v Sloveniji, uspešnim gospodarstvom tudi izven Slovenije, kot tudi v mednarodnem prostoru.
5. Nerazumljivo je, da CK ZKJ temu problemu posveča tolikšno pozornost, ko ima pred vrati vlado, ki z ukrepi in postopki dobesedno potaplja jugoslovansko gospodarstvo. Tudi iz vrst komunistov prihajajo zahteve po odstopu vlade in očitni odgovornosti CK ZKJ pri vsem tem. To je tudi zahteva OK ZKS Domžale.

Z eno besedo, relativno je vse, kar se odmika od temeljev problemov v družbi. Ta temeljni problem pa je ekonomske narave, čedalje večje centralizacije in odklik od samoupravljanja, to pa so problemi, na katere imajo najširše množice delavcev najmočnejši vpliv.

Milan Drčar

Kdo bo predsednik predsedstva Slovenije? (To je zdaj že znano — Janez Stanovnik). Toda to je bil neverjetni dogodek za našo širšo domovino. Odmevnost pogovora z možnimi kandidati na TV je bila izredna. Kdo pravi, da se Slovenci ne zanimajo za politiko? Kljub temu, da ni bilo v razgovoru tudi Marince (ki je izstopil že prej), pa Erila. Zlobec se je čisto po pesniško poslovil od kandidature. Se v Sloveniji nekaj dogaja?

Saj res, Mladina, in z njo vsa Slovenija. Koliko »izumov« so iznosili po Jugoslaviji za Mladino, Slovenijo in Slovence. Povsod pa Mladina (in še nekateri). No, no, tako hudo pa spet ni. Tudi vi, ki sedite na visokih stolčkih, ste bili mladi in zaletavi, tudi vi ste hoteli nekaj novega, tudi vi ste bili zaradi tega po zaporih. Zdaj pa isto očitate lastni mladini (in ji želite isto usodo).

Pravijo, da je človek star takrat, ko pozabi svojo mladost. Pravzaprav pa, zakaj hudiča Mladine vedno zmanjka?

Zakaj toliko besed o vojski? Pravijo, da je vojska sredstvo prisile vladajočega razreda. Toda JLA je tudi moja vojska, ker sem jaz na oblasti (proletarec). Vojska pa menda svojega gospodarja ne bo pohrustala in tudi ne obratno.

Kaj, ko bi se menili o čem drugem? Recimo o avionih. (Spet vojska!). Vsaj to vem, da to ni kopalna kad in tudi to vem, da je Američane razvoj podobnega letala stal 20 milijard dolarjev. Bomo mogoče kar svoj dolg porabili zanj? Ne, to ne, vseeno pa bomo imeli frčoplan. Ko potihne letalo, je na vrsti helikopter.

Ja, ja. Nekateri v Jugoslaviji bi še kar živeli v oblakih. Če jim bo to pomagalo, da pridejo na trdna tla, naj jim bo.

Toda ne za moj denar, pa mojih otrok in če se kaj spoznam tudi za denar mojih vnukov.

Jih rajši sestrelim s — fračo.

Na svet sem pozabil, na Svet (Mateje) nisem. Med Iranom in Irakom še vedno frči po zraku. Njena vojna je stala že baje 85 milijard dolarjev in milijon ljudi. Pa so vendar cenejši načini, da ubiješ človeka.

Vam je to dalo kaj misliti? Meni je! Moč je v ljudeh, ne v tehnikah. Hotenje je močnejše od orožja. Pa doma? Ni že čas, da si »nočemo« žugati drugemu in puliti denar drug drugemu. »Hočem« uporabimo za delo, pa bo morda ostalo tudi nekaj za (domače) letalo.

Pa brez zamere in upam, da nisem storil kakšnega »izma«. Če me ne bo zvezni tožilec pocukal za lase, nasvidenje v naslednji TOSAMI.

Milan Drčar

Ta mesec na sceni

Doživeli smo še en mednarodni diplomatski spektakel. Mihail Gorbačov tudi v Sloveniji. To, da si še vesela vzame čas za 4-dnevni obisk Jugoslavije, to je res dogodek! To ni samo ponovna roka sprave za nestrpnosti v preteklosti, je tudi nov zagon v sodelovanju med obema državama. To je tudi priznanje nečesa novega v razvoju socializma, ki pri nas in pri njih povzroča neljube pretrese.

Dobro, da se je smučarska sezona končala. Pravim, vsa sreča, ker bi nanosili (saj vemo kdo) toliko kolajn, da bi nekateri razumeli kot »inflacijo« kolajn. Toda to »inflacijo« je povzročilo trdo načrtno delo, strokovno in poslovno.

Nenazadnje tudi plebiscitarno odločitev Slovencev, da tudi finančno podpremo svoj nacionalni ponos. Naložba se je obrestovala.

Mladinski izlet v Planico

Zaradi izjemnega zanimanja za smučarske skoke se je Mladinska organizacija odločila, da organizira ogled smučarskih skokov v Planici, ki so bili hkrati tudi finale svetovnega pokala. Kljub začetnemu navdušenju pa se nas je izleta udeležilo »le« tri-deset. Na avtobusu je bilo kmalu po odhodu veselo vzdušje in kar naenkrat smo bili v dolini pod Poncami, kjer nas je za razliko od domžalske megle, pričakalo sončno vreme. Na prizorišče smo prišli med prvimi, tako da smo dobili prostor prav v ospredju. Kljub »rani« uri je v Planici že vladalo pravo praznično vzdušje, katerega se ne da opisati z besedami, temveč ga je treba doživeti. Nestrpno smo pričakovali začetek tekmovanja na 90-meterski skakalnici. Vsi gledalci smo bili v napetem pričakovanju, kaj bodo storili naši najboljši skakalci, z izjemo Mirana Tepeša, ki zaradi poškodbe ni nastopil. Po končanem »jugoslovanskem paketu« smo seveda vsi z nestrpnostjo čakali na štartno številko 33, ko je bil na zaletišču zadnje čase najbolj popularen

Eddie Edwards

angleški »orel« Eddie Edwards, ki je kljub svojim 43 m požel največ aplavza. Eddie je z velikim navdušenjem delil avtograme in mladinci smo dobili enega tudi za časopis »Tosama«. Naše navdušenje nad tekmo je bilo tolikšno, da nismo opazili, kako pripeka sonce, ki je na nekaterih občutljivih kožah povzročilo opekline.

Po končanem tekmovanju smo seveda počakali na podelitev pokalov in se veselili Primoževe zmage. Odhod smo planirali ob 14. uri. Na veliko jezo predsednika in organizatorja izleta se je odhod zavlekel. Nekateri so iskali avtobus, drugim pa se sploh ni mudilo domov. Ob preštevanju smo ugotovili, da manjka le še ena ovčka. Šli smo jo iskat, jo našli in ko smo se že odpeljali, smo opazili, da eden od iskalcev manjka. Počakali smo še nanj in se v polni zasedbi odpeljali do Jesenic, kjer smo se odžejali in se odpeljali naprej do Komende. Tam naj bi imeli kosilo, ki se je zavleklo do 18. ure — večerje.

Po večerji smo se nekateri utrujeni, drugi »dobro volje«, vsi pa zadovoljni, odpeljali domov.

V. P. in O. K.

1. - MAJ MEDNARODNI PRAZNIK DELA

Bilo bi dobro, da se malo odlepimo od trenutnih težav. Za razumevanje sedanosti je treba gledati tudi nazaj. Pogled nazaj pomaga tudi k viziji za prihodnje. Kljub vsemu pa sedanost potrebujemo kot ločnico med enim in drugim.

Nezadržno se bližamo času, ko simbol »srp in kladivo« dejansko ne odraža več dejanskega stanja. Ni več časov »horuk«, lopat in krampov, pa tudi ne več sključenih žanjic. Moč rok se nezadržno seli v moč znanja. Kdor zaupa znanju, ta vidi svojo prihodnost in žuljave roke so samo še zgodovinsko dejstvo nekega časa, klasične borbe proletarca. Žuljave roke bodo še potrebne, še nekaj časa in še dolgo. Toda proletarec danes ni samo ta, je tudi tisti za tipkovnico računalnika. Kajti njegovo znanje nadoknadi brigado žuljavih rok. Torej je tudi to delo.

»Delu čast in oblast« še vedno velja, čeprav smo še vedno omejeni s stereotipnim razumevanjem »dela«. Delo je vsako delo, ki je družbeno potrebno — prinaša novo vrednost, ki jo razdelita ustvarjalec kot posameznik in družba kot celota.

Torej delavec jetisti, ki šiva rokav, kot tudi tisti, ki zašije roko in vrne družbi delavca. Tudi tu imamo malo zmedene pojme. Ta, ki zašije roko, ga imamo za porabnika in kot takega skoraj za družbi škodljivega. Razlika je samo v znanju. Rokav zašije (skoraj) vsak, roko pa — to je dano redkim izbrancem. Učenje t. j. izobraževanje imamo tudi za družbeno porabo. Če smo šli po tej poti, bomo počasi šivali rokave s — šivan-ko — če bomo roko sploh imeli.

Naj ob tem Prazniku dela razmišljamo tudi o tem. Od zgodovine se ne da živeti. Živimo danes in za prihodnost — vedno samo za prihodnost.

Milan Drčar

27. april - slovenski praznik

Kar v kri mi je prišlo, da na drugačen način pišem ob raznih obletnicah. Tudi o tej bom!

Mi, ki živimo na sončni strani Alp, smo trenutno v »špici« dogodkov na jugoslovanski politični sceni.

Ali je to upravičeno ali ne, bo pokazal čas.

Toda ljudstvo, zbrano na tej strani Alp, je teden dni po napadu na tedanjo Jugoslavijo točno vedelo, kaj mu je storiti. To, kar je storilo, je zgodovina pokazala za pravilno. To je bilo dejansko prvo organizirano dejanje na jugoslovanskih tleh. Organizirati sile za ohranitev in osvoboditev Slovenije tega, kar ji je grozilo. Poskušati preprečiti nevarnost zanj in vsakega posameznika v tej skupnosti.

To je tudi zametek neke nove družbene ureditve — ljudske oblasti — ki je imenitno funkcionirala v najtežjih časih. Zaradi vizije po boljšem, jih je tudi veliko padlo. Padlo za nekaj novega, nekaj kar je šele nastajalo in še niti ni bilo povsem jasno, ka-

ko bo izgledalo. Padli pa so v zavesti, da bo živim bolje, lepše — zlasti pa pravičnejše.

Kočevje — kot nadaljevanje tega procesa, kjer je bilo dogovorjeno, (tudi za AVNOJ), da po osvoboditvi Jugoslavija ne bo nikoli več taka, kot je bila — predvsem pa ne kot »Dravska banovina«. Ajdovščina — ustanovitev nove vlade, pa je bila pika na i. Tako je 27. april, temelj slovenske državnosti, suverenosti tu živečega naroda in pravice, da le-ta svoje stvari ureja tako, kot mu ustreza. Ne bom se spuščal v ustavne dopolnitve, toda menim, da se »Jože Smole mora obesiti«, če nam bi kdo to vzel.

Prepričan pa kljub vsemu sem, da mu tega ne bo treba storiti. To, kar je danes v Sloveniji za Jugoslavijo sporno, se kaj hitro pokaže za sprejemljivo tudi za ostale. Samo mirne krvi je treba, čas je neusmiljen sodnik.

Neusmiljen zato, ker je edini nepristranski.

Milan Drčar

**Sodelavkam in sodelavcem
čestitamo ob prazniku dela**

Samoupravni organi in DPO

VELIKA BRITANIJA - dežela tradicij

Velika Britanija je otoška dežela, saj ni noben kraj oddaljen od morja več kot 120 km. Zanj se v vsakdanjem življenju uporablja več nazivov, na primer Britansko otočje, Združeno kraljestvo, Velika Britanija in Anglija. Združeno kraljestvo je uradni naziv za Veliko Britanijo, Severno Irsko in čezmorske kolonije. Veliko Britanijo, ki jo pri nas pogosto imenujemo tudi Anglija, pa sestavljajo Anglija, Škotska in Wales. Položaj Velike Britanije je postal zelo ugoden, ko se je na Atlantskem oceanu razvila svetovna plovba in trgovina med Evropo in Severno Ameriko.

Standard, ki se jim je v tem času močno povečal, omogoča Britancem počitnice dvakrat na leto. Največ Britancev hodi na počitnice v Španijo, nekateri pa si tam tudi kupijo hiše, ta ugodnost pa se jim je ponudila, ko je Španija stopila v EGS.

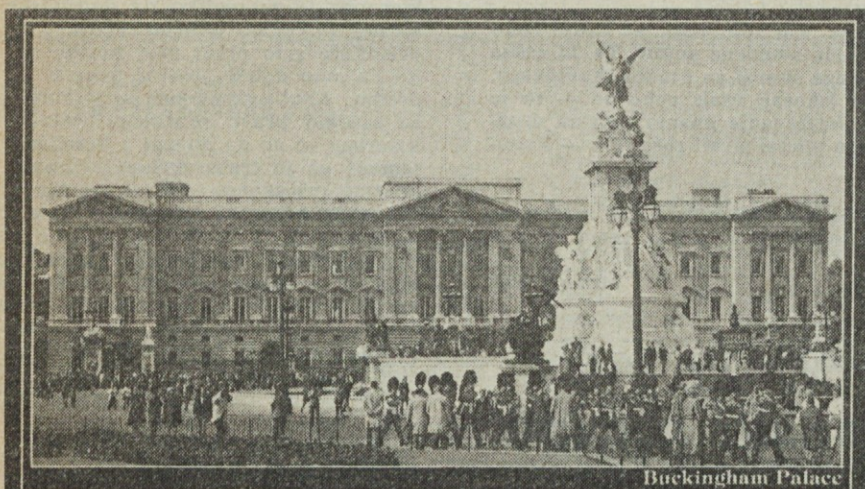
Največja naravna bogastva Velike Britanije so zaloge najboljšega premoga. Za britansko industrijo je značilna usmerjenost v proizvodnjo dragih in zelo kvalitetnih predmetov. Surovine v glavnem uvažajo, zato pa ima visoko kvalificirano delovno silo, ki zahteva dober zaslužek. Tako se v Veliki Britaniji ne splača proizvajati polizdelkov ali cenениh izdelkov.

Njena industrija je znana po proizvodnji strojev, raznovrstne tehnične opreme in po kvalitetnem tekstilu.

Delavci dobijo plače vsak teden, tisti z izobrazbo ali businessman-i, pa dobijo plače vsak mesec, poleg tega pa morajo plačevati še zelo visok davek, tako da dobijo plače tudi v drugih oblikah, npr. avto, ali druge ugodnosti, za katere jim ni treba odšteti za davek.

LONDON je zelo staro mesto. Osnovani so ga že Kelti na ugodnem prehodu prek Tomze. Rimljani so zgradili prvi most, v srednjem veku pa je London postal prestolnica. V naslednjih stoletjih se je razvijal vzporedno s pomorstvom in rastjo kolonialnega imperija Velike Britanije. London je postal postopoma važno finančno in gospodarsko središče celotnega imperija. Velik požar, ki je divjal tri dni je v Londonu (1666) uničil preko 13000 privatnih hiš, katedralo sv. Pavla, 86 cerkva, Tower of London se je čudežno rešil iz rdeče-rumene strahote.

Skoraj vsak, ko sliši ime Anglija, pomisli tudi na kraljevsko družino, ki preživi večino dneva v Buchinghamski palači ali njeni okolici. Palačo obdajajo zeleni, urejeni vrtovi, na katerih se poleti odigravajo različne kraljevske vrtno zabave (garden party). Bolj »ostro oko« lahko zagleda na palači tudi zastavo, ki ti pove, da je kraljica doma, če zastava ne visi, kraljice ni doma. Zelo privlačna je tudi vsakodnevna zamenjava straže ob 11.30. Kraljevska straža je oblačena v rdeče tunike — karakteristične, črne kučme. Člani kraljevske družine so med ljudmi zelo priljubljeni. Zanimivo je tudi, da v znamenitem Hyde parku lahko skritiziraš vse, le članov kraljevske družine se ne smeš »dotakniti«. Najbolj tipična razglednica oz. podoba Londona je prav gotovo Big Ben in Houses of

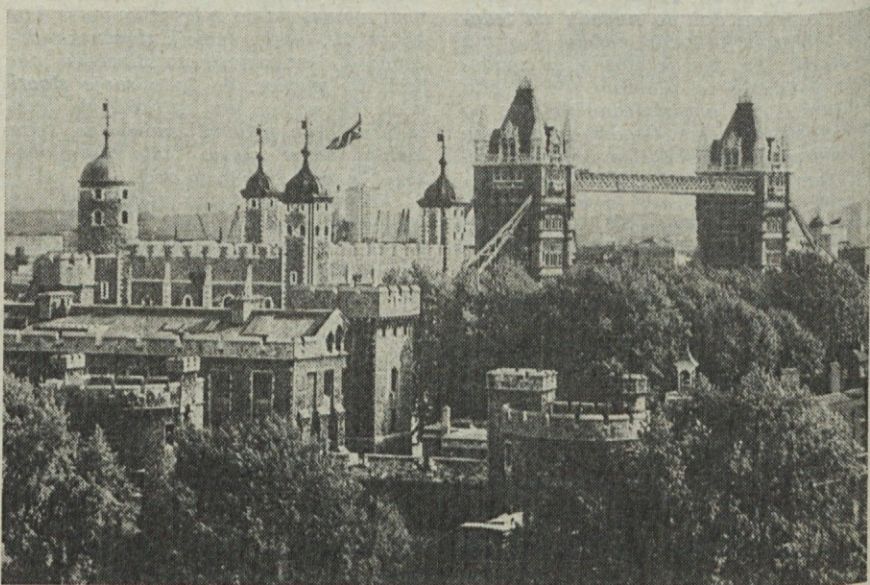
Buckingham Palace

LONDON

Buckingnamska palača

Otoški položaj daje Veliki Britaniji mnogo prednosti v njenem gospodarskem razvoju; zaščiten je pred vsakršno invazijo z evropskega kopna, saj že devet stoletij nobena tuja oborožena sila ni stopila na njeno ozemlje, zato je lahko vložila ves svoj kapital v gospodarski razvoj. Velika Britanija je po površini skoraj enako velika kot Jugoslavija, vendar pa je gosteje naseljena.

Njeno prebivalstvo je razporejeno zelo neenakomerno. Gostota je največja v industrijskih pokrajinah srednje Anglije, ob velikih pristaniščih ter okolici Londona in Glasgowa. Velika Britanija je po državni ureditvi nasledstvena parlamentarna monarhija. V političnem življenju igra odločilno vlogo dve stranki, laburistična in konservativna, ki se izmenjujeta na oblasti. Britanska ministrska predsednica Margaret Thatcher, ali kot jo nekateri imenujejo »Železna Lady«, med Britanci kot osebnost ni preveč priljubljena, vendar pa vseeno radi priznajo, da se je v času njenega vodenja gospodarstvo trdno postavilo »na noge«.

TOWER — zloglasna angleška ječa

Parlament (Parlament). Veliki zvon, katerega zven se sliši tudi 10 km daleč, je znan po vsem svetu. Vstop v Parlament je mogoč le, če si priskrbiš dovolilnico katerega izmed članov Parlamenta.

Tower of London — londonska utrdba, ki je ušla izpred ognjenih grozot leta 1666. To trdnjavo stražijo Beefeaters — tako imenovani »jedci govedine«, ki so oblečeni v škrlatna oblačila. Tudi oni uprizarjajo dnevno predstavo s ključi — z obrednim zaklepanjem raznih delov trdnjave. Najstarejši del trdnjave se imenuje Bela trdnjava, v kateri je razstavljeno veliko vrst orožja in pripomočkov za mučenje ljudi. Očarljiva zelena utrdba, kjer mnogo obiskovalcev pozira fotografom, ni bila

valcev Londona; tu je tudi slovita westminsterska gostska katedrala, v kateri kronajo angleške kralje. Proti vzhodu se razteza revnejši del mesta (East End), kjer živijo delavske, uslužbenske in druge družine. Tu so četrti z umazanimi ulicami in majhnimi kolibami, kjer živi revnejše prebivalstvo. Okoli starih delov Londona so zrasla popolnoma nova naselja, ki so grajena izredno smiselno in imajo veliko zelenja. Mislim, da je želja vsakega turista, da si ogleda hišo voščenih lutk — Madame Tussaud's. Tu se lahko »srečaš« z najslavnejšimi osebami našega planeta.

Ceprav je v združenem kraljestvu že zdavnaj zatonilo prepričanje, da mora človek pojesti pet obrokov hrane na dan, Britanci še vedno dosti in

KRALJEVSKA DRUŽINA

sлом, pecivo s pomarančno marmelado, mleko in smetana. Temu sledijo pečena jajca s prekajeno slanino. Vse to obilno zalijejo s čajem. Obrok okrog enih popoldne je manj obilen in ga marsikateri Anglež poje stoje v kakšnem pubu (gostilni). Ob petih popoldne noben pravi Anglež ne zamudi obrednega čaja, zraven te tradicionalne pijače prigriznejo piškote, toplo pecivo ali z maslom namazani prepečene. Zvečer si končno privoščijo večerjo, za katero se v nekaterih meščanskih družinah mošči še vedno preoblečejo v svečano obleko. Na mizi je na častnem mestu Wast beef (goveja pečenka) z yorkširsko omako, ali druge vrste mesa.

Najpogostejša pijača je seveda čaj, temu pa sledi pivo, ki ga imajo Angleži več vrst. Zelo priljubljene so tudi jabolčne pite in sadni narastki. Za konec in boljšo prebavo manjka potem še kozarec odličnega whiskeyja.

Večerno življenje Londončanov ni prav zanimivo, saj jih večina preživi doma — ob televiziji in se zabavajo ob gledanju tipičnih angleških humorističnih oddaj.

Zanimivi pa so Angleži po svoji vljudnosti, prijazno pozdravljajo, za vsak »dotik« na metroju ali na ulici se ti opravičijo, na avtobusni postaji stojijo strogo v vrsti in potrpežljivo čakajo, prav tako tudi na vseh uradih.

Povem vam, v mnogih primerih se jih splača posnemati.

Irena Šarc

vedno tako prijazna, kajti tu je bilo znano morišče. V sobanah te mogočne trdnjave je na ogled tudi najpomembnejša zbirka nakita — zlatih krožnikov ... Ob gledanju vsega bleška in sijaja, si zopet zaželiš nekaj sprostitev za oči. Kot nalašč ob izstopu iz trdnjave zagledaš nenavaden, dvizni most, ki se imenuje Tower Bridge.

Veliki angleški pomorščak Nelson pa je ovekovečen s spomenikom tudi v Londonu in to na Trafalgar Square. To ime nas spominja na veliko pomorsko bitko med Anglijo in Francijo. V tej bitki pa je izgubil življenje tudi admiral Nelson. Ta trg je znan po »sprehajališčih« za golobe. Na novoletnih zabavah pa se mladi kopajo v bazenih ob vodometu.

Londonski City je pojem zase. To je izključno mesto trgovin, bank, borz in drugih poslovnih zgradb, ki zažive podnevi, ko se tu giblje tudi po pol milijona ljudi. Po končanem delovnem času pa City skorajda izumre. Okoli Cityja se vrstijo stare mestne četrti proti severu in zahodu stari del mesta (West End) z muzeji, gledališči, klubi, lepimi parki in stanovanjskimi hišami bogatejših prebivalcev

dobro jedo. Dan se začne z breakfastom. To je obilen zajtrk, kjer ne smejo manjkati porridge (namočeni ovseni kosmiči), prepečene z ma-

Greetings from LONDON

Iz foto arhiva

Vratarnica — ogledalo tovarne

Koliko časa še nerešljiva situacija?!

Dobimo se tudi letos v čimvečjem številu!

V SPOMIN

V času, ko se rojeva pomlad — ko se rojevajo nova življenja, nas je presunila vest o izgubi naše upokojenke **PAVLE NAKRSTOVE**.

V TOSAMO je prišla kmalu po drugi svetovni vojni. Njeno delo se je odvijalo v konfekciji, kjer je ostala vse do upokojitve leta 1962.

Z možem Avgustom sta pridno delala in si v Zaborštu zgradila hišo. Rodile so se jima tri hčerke, ki sta jih dostojno pripravila na samostojno življenje.

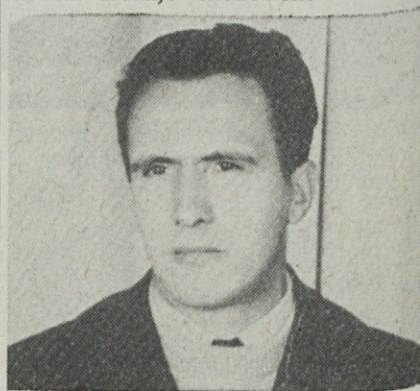
Tudi med vojno ni stala križem rok; Aktivno se je vključila v delo na terenu in s tem darovala del ti stega, kar nam je prineslo svobodo.

Zdravje ji ni bilo najbolj naklonjeno, zato se je morala invalidsko upokojiti. Jesen življenja je preživljala ob svojih najbližjih in z njihovo pomočjo, posebno moža, so bile bolečine bolnega telesa, blažje.

Draga Pavla, hvaležni smo Ti za tvoj prispevek v naši TOSAMI in Ti še zadnjikrat izrekamo **HVALA**.

V marcu smo se poslovili od našega komercialnega predstavnika za Bosno in Hercegovino **Edhema Džafića**.

Edo, kot so mu pravili sodelavci, je bil rojen v Fojnici blizu Sarajeva. Očeta so mu med vojno ubili ustaši, tako da je mama ostala sama s štirimi mladoletnimi otroci, ki pa jih je kljub temu s težavo izsolala. Edo je končal srednjo ekonomsko šolo.

V Tosami se je zaposlil leta 1972. Pred tem je bil zaposlen v Fabrici duvana Sarajevo. Edo je zaoral v ledino terena Bosne in Hercegovine s prodajo izdelkov TOSAME, ki jih široka potrošnja skorajda ni poznala. Vendar je vztrajno delo rodilo sadove, saj je TOSAMA danes poznana in priznana po vsej republiki. Kljub oddaljenosti od matične delovne organizacije je bil Edo v stalnih in pogostih stikih s sodelavci iz komercialne, ki jim je postal tudi prijatelj. Zato je dejstvo, da je za vedno odšel od nas — v svojem 55. letu — toliko bolj boleče. Vedno se ga bomo spominjali kot dobrega in vestnega sodelavca in tovariša.

ZAHVALE

Ob smrti drage mame PAVLE NAKRST se delovni organizaciji, klubu upokojencev Tosame, OOS, oktetu Tosame in sodelavcem iz oddelka medicinskih sredstev toplo zahvaljujem za podarjeno cvetje, izraze sožalja in spremstvo na njeni zadnji poti.

Predsednici KU Ivanki OGOREVC hvala za poslovilne besede.

Hčerka Mari POLAK,
z očetom GUSTELJNOM

Iznenadna smrt istrigla je iz našeg života dragog nam sina, supruga, oca i brata Džafić Edhema-Edu i prekratila mu upornu borbu i volju za život i mnoge radosti koje smo trebali zajedno dijeliti.

Skromno i tiho je živio, predan porodici i svom poslu kojeg je kao komercijalni predstavnik Tvornice sanitetskog materiala »Tosama« iz Domžala, sa velikom ljubavlju obavljao na području Bosne i Hercegovine.

Dugogodišnji posao kojeg je obavljao za »Tosamu«, često puta sa minimalnim i u teškim uslovima, završavao je uvijek na opšte zadovoljstvo svog kolektiva zbog čega je imao i adekvatna priznanja svih Vas, a naročito svojih pretpostavljenih starijšina.

To je potvrdilo i brojno prisustvo radnika »Tosame« na njegovom poslednjem ispraćaju.

Malo je riječi u našem jeziku sa kojima bi mogli izraziti zahvalnost svima Vama, koju u sebi osjećamo, a posebno onima koji napraviše deleki put i našeg dragog Edu ispratiše na vječni počitak.

Tople riječi, u Vašem nekrologu, na posmrtnom ispraćaju našeg i Vašeg Ede duboko su se dojmile svih prisutnih na njegovom ispraćaju, a posebno horski recital koji ste mu tom prilikom priredili. Sjećanje na to, iz naših srca nikada neće nestati.

To mogu učiniti samo iskreni prijatelji i saradnici u poslu kakvi ste Vi.

I zato, primite našu duboku i iskrenu zahvalnost.

ZAHVALNA PORODICA
DŽAFIĆ EDHEMA-EDE

Vsem sodelavcem iz oddelka Tkalnice ovoj se ob odhodu v pokoj iskreno zahvaljujem za poklonjeno darilo, ki mi bo ostalo drag spomin.

Hkrati se zahvaljujem vodstvu podjetja za knjižno darilo.

Celotnemu kolektivu pa želim obilo skupnega sodelovanja in spoštovanja, kajti v tem je delovni uspeh.

PIVK Francka

Ob boleči izgubi mojega brata Antona Udovča — Milana se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem v oddelku belilnice za denarno pomoč.

Udovč Avgust

Sindikalni organizaciji se zahvaljujem za večkratni obisk in za denarno pomoč v času moje bolezn.

Gril Tončka

Nimam besed, s katerimi bi se rada zahvalila Klubu upokojencev in seveda tudi delovni organizaciji Tosama. Res sem bila presenečena obiska na domu in darila, ki so mi ga prinesle za 8. marec moje nekdanje simpatične sodelavke.

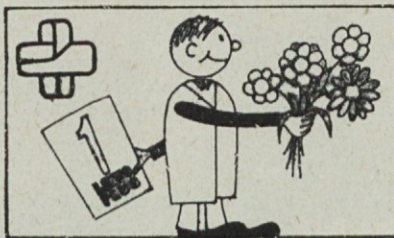
Vsem skupaj priskrba hvala za pozornost.

Želim vam mnogo delovnih uspehov in vse prav lepo pozdravljam.

Angelca Štrukelj

OSEBNE VESTI

Rojstni dan praznujejo v mesecu aprilu 1988

PROIZVODNI SEKTOR

Proizvodnja medicinskih sredstev

Kovač, Dragi, Pavovec Olga, Prašnikar Marija, Potočnik Sonja, Trlep Majda, Urbanija Helena, Varaždinac Tončka, Verbič Marinka, Urankar Tonika,

Pripravljalnica

Dolinar Franc, Gostič Damjana, Miketič Marija, Narobe Marija,

Sanitetna konfekcija

Adlešič Darinka, Babič Stanka, Gabrič Marija, Gregorin Danica, Heine Mira, Hrovat Marija, Keršič Ema, Kurent Marija, Marinček Justina, Miklič Monika, Novak Jana, Peterc Cveta, Rojc Dragica, Tepež Angelca, Per Frančiška, Savkovič Vojko, Urbanija Ana, Lenček Stane,

Mikalnica

Bajde Francka, Cerar Marija, Cerar Mirko, Gregorin Milena, Kočar Martina, Kerč Alma, Novak Betka, Klemenc Dragica, Kos Bernarda, Lavrič Stanka, Limoni Vlasta, Novak Slavka, Pavli Ivana, Pernuš Joži, Pirnat Suzana, Rogelj Marija, Rožič Ana, Smolnikar Ivanka, Žnidarič Alenka, Resnik Robert, Černelc Mojca, Podbrežnik Tončka,

Otroška konfekcija

Križman Nada, Ložar Vera, Milič Ivanka, Vozel Marija, Žebalc Antonija, Križnik Ivanka,

Tkalnica ovojev

Kočar Angela, Oražem Marjan, Sajevic Helena,

Belilnica

Dimič Mitar, Klopčič Brane, Uštar Janez,

Vlaknovinski oddelek

Jere Miro, Klopčič Slavko, Merkužič Jože, Rode Peregrin, Juteršek Marko,

Tkalnica širokih tkanin

Cerar Božidar, Pestotnik Ivan, Žankar Antonija, Lončar Betka,

Vodstvo proizvodnega sektorja

Kurnik Dragica, Podpeskar Jože,

NEPROIZVODNI SEKTORJI

Avbelj Herman, Babnik Janez, Bizjak Bernarda, Blatnik Brane, Dokmanović Srdan, Pivec Peter, Štempihar Franc, Vasilevski Blagoje, Rožič Stane, Brnot Erika, Bokal Franc, Cerar Marko, Černohorski Vukosava, Drobne Ljuba, Dolinšek Ciril, Kerč Franc, Kotnik Jože, Kremlj Marko, Repnik Marinka, Štrukelj Zdravko, Šlibar Herman, Urbanija Anton, Volčini Jelka, Ves Viktor, Budnar Janja,

ODŠLI IZ DELOVNE ORGANIZACIJE

Džafić Edhem — umrl
Kosar Štefan — JLA
Vodnik Vencelj — upokojen
Koderman Dragi — sporazumno
Pirnat Vinko — upokojen
Dolinšek Marjan — sporazumno

PRISLA V DELOVNO ORGANIZACIJO

Antonijevič Igor in Čengić Adnan

RODILI SO SE:

Urankar Sonji — hči
Budnar Janji in Danijelu — hči
Klemenc Brigiti — hči

Slovenija

Pripravili smo vam nekaj nagradnih vprašanj — upamo, da ne pretežkih, ki ta mesec nadomeščajo nagradno križanko. Nagrade bomo izžrebali med reševalci, ki bodo odgovorili pravilno na največ vprašanj. Zdaj pa na delo!

A. SLOVENSKA KNJIŽEVNOST

1. Ne hčere, ne sina po meni ne bo, dovolj je spomina, me pesmi pojo. Kdo je to napisal?
2. Kdo je avtor Bele krizanteme?
3. Življenju in delu katerega umetnika so dale pečat naslednje ženske: Zalika Dolenčeva, Jerca Podbojeva, Kajetana Khlunova, Ana Jelovškova?
4. V katerem romanu nastopata glavna junaka Iztok in Irena?
5. Naslov romana, ki sta ga skupaj napisala Josip Jurčič in Janko Kersnik?

B. SLOVENSKA GLASBENA UMETNOST

1. Kdo je avtor Črnih mask?
2. Kateri slovenski skladatelj in dirigent (še vedno aktiven) je ustanovitelj plesnega orkestra RTV Ljubljana?
3. Napišite priimek treh slovenskih skladateljev, ki jim je bilo skupno tudi to, da so bili po poklicu zdravniki.
4. Kateri slovenski skladatelj je znan po simfoničnem ciklusu na tematično iz NOB (Ilova gora — Bela krajina — Padlim — Proti morju); je tudi avtor opere Ekvinoklij in filmske glasbe za Kekca?
5. Kako se imenuje simfonični orkester, ustanovljen 1794 v Ljubljani, in ki deluje še danes?

C. SLOVENSKO SLIKARSTVO

1. Katera slovenska slikarka je avtorica Kofetarice?
2. Kateri umetnik je na II. zasedanju AVNOJA portretiral tov. Tita?
3. Katerega slovenskega slikarja se je prijel vzdevek Nori malar?
4. Kdo je bil idejni vodja slovenskega impresionizma (umrl 1943); njegovo likovno razstavišče je v Tivoliju?
5. Kateri slovenski slikar je znan po oltarskih podobah — poslikal je tudi cerkev v Grobljah?

Č. SLOVENSKA ZGODOVINA

1. Kako se je imenovala kneževina pod knezom Samom v 7. stoletju, predhodnica današnje Slovenije?
2. Kdo je vodil hrvaško-slovenski kmečki upor 1573 leta?
3. Katera vladarica je z nizom reform Slovincem omogočila vsestranski napredek?
4. Kdaj je dan vstaje slovenskega naroda?
5. Kako se je imenoval general, vodja borcev za severno mejo? Po njem se imenuje šola v Kamniku.

D. SLOVENSKI KRAJI

1. Kje je do nedavna bil rudnik živega srebra?
2. Kateri kraj se »ponaša« z jedrsko elektrarno?
3. Katere je največje slovensko pristanišče?

4. V katerem mestu je delovna organizacija Beti?

5. Kako se imenuje »dolina pod Poncami«?

E. ZNANI SLOVENC

1. Kdo je predsednik izvršnega sveta SRS?
2. Ime ene najboljših slovenskih gledaliških in filmskih igralk (Ana, Vdovstvo Karoline Žašler, Moj ata, socialistični kulak).
3. Kateri, pred leti popularen slovenski pevec je danes zaposlen v BBC London?
4. Kdo je predsednik skupščine SFRJ?
5. Ime slovenske vsestranske umetnice — (piše pesmi, zgodbe, riše, pleše, poje in igra) — avtorica mnogih zgodbic za otroke.

NAGRADE:

1. nagrada — ALEŠ MIMI — ekspedit,
 2. nagrada — CERAR MARTA — upokojenka,
 3. nagrada — STARE JANEZ — ekspedit.
- Čestitamo!

TOSAMOVSKA

Sindikalna seja z vročo temo se zavleče čez petnajsto uro. Pred vratarico se nekaj osamljencev prestopa, ker čakajo na prevoz. Slednji prihajajo sindikalisti. »Uf, uf,« delajo in v obraz so videti izmučeni, zardeli, zato jih čakajoči glas vpraša: »A krvav ni nobeden?«

Uredniški odbor Tosame:

Berlec Vladka, Kokalj Zdenka, Šarc Irena, Podpeskar Jože, dipl. ing., Vidergar Jana, Avbelj Danica — OOOSS, Drčar Milan — OOOZK, Svetlin Darko — OOOZMS, Korošec Nada — blagajnik, Marjana Lubinič, dipl. iur. — glavni urednik.

Glasilo TOSAMA izdajajo delavci delovne organizacije TOSAMA, Vir, Šaranovičeva 35. Izhaja enkrat mesečno v 1500 izvodih.

Tisk: TCP »Djuro Salaj«, TOZD Papirkonfekcija Krško.